

Agenda teritorială

2030

Un viitor pentru toate
teritoriile

#TerritorialAgenda
A future for all places

AGENDA TERITORIALĂ 2030

Un viitor pentru toate teritoriile

I Preambul

- (1) Noi, în calitate de miniștri responsabili cu amenajarea teritoriului, dezvoltarea teritorială și/sau coeziunea teritorială, în cooperare cu Comisia Europeană, Parlamentul European, Comitetul European al Regiunilor, Comitetul Economic și Social European, Grupul Băncii Europene de Investiții și asociațiile europene și naționale relevante, am reexaminat Agenda teritorială lansată în 2007 și actualizată în 2011. Am căzut de acord asupra Agendei teritoriale 2030.
- (2) Ne încurajăm colegii din țările învecinate să ia act de Agenda teritorială și să ni se alăture în eforturile de punere a acesteia în practică la nivel european, transnațional, macroregional și transfrontalier. Cu toții pot folosi Agenda teritorială la nivel național, regional și local în interiorul propriilor țări și în cooperare cu alte țări.
- (3) Încurajăm punerea în aplicare a Agendei teritoriale de către toți cei implicați în elaborarea de politici de amenajare a teritoriului și de dezvoltare teritorială la toate nivelurile administrative și de guvernanță din UE și din țările învecinate. Fiind axată pe relații reciproce și pe bunăstarea oamenilor, Agenda teritorială se aplică peste tot.
- (4) Ea se bazează pe concluziile desprinse din documente elaborate sub egida ESPON, și anume „Raportul privind starea teritoriului european” (2019) și „Cadrul european teritorial de referință” (2019), precum și din documentul „Cel de-al șaptelea raport privind coeziunea economică, socială și teritorială” (2017) elaborat de Comisia Europeană. De asemenea, Agenda ține seama de rapoarte recente privind amenajarea teritoriului, coeziunea teritorială și dezvoltarea teritorială, de politica de coeziune a UE și de componentele relevante ale politicilor sectoriale elaborate de Comisia Europeană, de Comitetul European al Regiunilor și de Grupul Băncii Europene de Investiții.
- (5) Agenda teritorială ia în considerare cadrele de politică recente și agendele aferente acestora, inclusiv Agenda 2030 pentru dezvoltare durabilă și obiectivele de dezvoltare durabilă (2015) ale Organizației Națiunilor Unite,

Acordul de la Paris (2015), Noua agendă urbană (2016) a Organizației Națiunilor Unite, documentul de reflecție al Comisiei Europene „Către o Europă durabilă până în 2030” (2019), propunerea de politică de coeziune a UE pentru perioada 2021-2027 (2018), Agenda urbană a UE (2016), Noua Cartă de la Leipzig (2020), Declarația de la Cork 2.0 privind o viață mai bună în zonele rurale (2016) și principiile OCDE privind politica urbană și politica rurală (2019), precum și Pactul verde european, care cuprinde Planul de investiții pentru o Europă durabilă și Mecanismul pentru o tranziție justă (2020), Instrumentul de redresare al Uniunii Europene (2020) și concluziile relevante prezentate de Austria, România, Finlanda și Croația în perioada deținerii președinției Consiliului UE.

- (6) Agenda teritorială furnizează un cadru orientat către măsuri menite să promoveze coeziunea teritorială în Europa. Coeziunea teritorială reprezintă un obiectiv al Uniunii Europene instituit prin Tratatul privind Uniunea Europeană (articolul 3 din TUE). Acest obiectiv se referă la promovarea unei dezvoltări teritoriale echilibrate și armonioase între țări, regiuni, orașe și localități și în interiorul acestora, precum și la asigurarea unui viitor pentru toate teritoriile și toți oamenii din Europa, prin valorificarea caracterului divers al teritoriilor și prin aplicarea principiului subsidiarității. Agenda facilitează o mai mare egalitate de șanse, inclusiv accesul persoanelor și al întreprinderilor, indiferent de locul în care se află, la serviciile publice. La scară urbană, aceste aspecte sunt abordate în Noua Cartă de la Leipzig. Coeziunea teritorială consolidează solidaritatea pentru a promova convergența și pentru a reduce inegalitățile dintre teritoriile cu o situație mai bună și cele cu perspective mai puțin prospere sau care au rămas în urmă. Coeziunea teritorială ajută toate teritoriile să funcționeze cât mai bine utilizând propriile active, prin intermediul investițiilor realizate pe baza unei abordări teritoriale (de tip „place-based”). O astfel de abordare este în avantajul Europei în ansamblu și al fiecărei țări în parte.
- (7) Agenda teritorială subliniază importanța amenajării strategice a teritoriului și furnizează orientări în acest sens, solicitând consolidarea dimensiunii teritoriale a politicilor sectoriale la toate nivelurile de guvernare. Agenda urmărește să promoveze un viitor durabil și favorabil incluziunii pentru toate teritoriile și să contribuie la îndeplinirea obiectivelor de dezvoltare durabilă în Europa.

- (8) Este esențială limitarea inegalităților care împiedică Europa, țările, localitățile și regiunile să își valorifice punctele forte. Acest lucru poate fi realizat numai prin acordarea unei atenții sporite diversității teritoriilor din Europa, potențialului de dezvoltare al acestora și provocărilor cu care se confruntă.
- (9) În cursul reexaminării Agendei teritoriale, pandemia de COVID-19 a generat schimbări cu privire la procesul de elaborare a politicilor și la perspectivele de dezvoltare pentru viitor. Întrucât implicațiile și răspunsurile în materie de politici variază de la un teritoriu la altul din cauza condițiilor diferite, pandemia ne arată că teritoriile sunt importante și prezintă un grad ridicat de interdependență. Coeziunea teritorială ar trebui să joace un rol important în cadrul procesului de redresare. Politicile de dezvoltare teritorială și cooperarea cu privire la obiectivele comune sunt esențiale pentru a spori reziliența localităților, a regiunilor și a țărilor, consolidând în același timp procesele de redresare a acestora.
- (10) În conformitate cu Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (articolele 174, 175 și 349 din TFUE), toate politicile Uniunii și acțiunile întreprinse de aceasta ar trebui să contribuie la realizarea coeziunii economice, sociale și teritoriale. Pentru realizarea unei coeziuni teritoriale durabile și pentru reducerea inegalităților dintre oameni și teritorii sunt necesare eforturi comune. În acest scop, responsabilii cu elaborarea politicilor sectoriale, autoritățile locale, regionale, naționale, ale UE și alte autorități, precum și diferite grupuri sociale, trebuie să își unească forțele. Acestea trebuie să coopereze pentru a asigura un echilibru între incluziune, durabilitate, competitivitate și reziliență, prin intermediul unei dezvoltări teritoriale integrate, participative și inovatoare.
- (11) Administrațiile regionale și locale ar putea avea nevoie de sprijin extern pentru a asigura o dezvoltare durabilă și favorabilă incluziunii. Un astfel de sprijin poate fi acordat prin politica de coeziune a UE și prin politica de dezvoltare rurală din cadrul politicii agricole comune, cu obiective și investiții în toate regiunile. Acest sprijin prezintă o relevanță deosebită pentru teritoriile cu perspective de viitor mai puțin prospere, pentru cele care au rămas în urmă și pentru teritoriile afectate de dezavantaje naturale sau demografice severe și permanente.

- (12) Pactul verde european, împreună cu Planul său de investiții pentru o Europă durabilă și cu Mecanismul pentru o tranziție justă, precum și politicile sectoriale conexe ale UE și activitatea referitoare la viziunea pe termen lung pentru zonele rurale, oferă posibilitatea de a promova sinergii între Agenda teritorială și strategiile și politicile generale ale UE. Pactul verde corelează obiective ale tranziției verzi cu obiective ale tranziției juste, întrucât vizează combaterea efectelor dispersate inegal ale tranziției energetice, reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră și atenuarea impactului schimbărilor climatice și al altor provocări de mediu. Scopul său este de a transforma provocările climatice și de mediu în oportunități pentru toate teritoriile și de a asigura o tranziție justă și favorabilă incluziunii pentru toți. Prin urmare, Pactul verde european oferă posibilitatea de a promova sinergii între Agenda teritorială și strategiile și politicile generale ale UE. Pactul este în concordanță cu ideea de coeziune teritorială și cu abordarea teritorială, bazându-se pe potențialul divers al tuturor teritoriilor și îmbunătățind echilibrul teritorial de ansamblu în Europa.
- (13) Solicităm factorilor responsabili, la toate nivelurile, cu dezvoltarea teritorială și amenajarea strategică a teritoriului să își asume prioritățile Agendei teritoriale. De asemenea, solicităm responsabililor cu elaborarea și punerea în aplicare a politicilor sectoriale, la toate nivelurile de guvernare, să ia în considerare aceste priorități. Coerența dintre toate politicile UE, naționale și subnaționale este importantă pentru coeziunea teritorială. Majoritatea politicilor generează un impact teritorial semnificativ și influențează, în moduri diferite, oportunitățile de dezvoltare teritorială. Politicile coordonate și bazate pe o abordare teritorială pot spori în mod semnificativ coerența și eficacitatea politicilor și pot reduce efectele negative ale politicilor contradictorii.
- (14) Solicităm factorilor de decizie și autorităților din statele membre, din regiuni, zone metropolitane, orașe de orice dimensiuni, localități, zone rurale și alte teritorii să își aducă contribuția la un viitor favorabil incluziunii și durabil pentru toate teritoriile și pentru toți oamenii. Teritoriile cu potențial sau provocări comune pot colabora pentru identificarea unor soluții comune. Teritoriile cu potențial complementar își pot analiza împreună avantajele comparative pentru a genera un potențial de dezvoltare suplimentar. Vom facilita capacitatea

acestora de a formula răspunsuri mai eficiente în materie de politici prin intermediul unei colaborări mai strânse.

- (15) Abordarea teritorială în procesul de elaborare a politicilor contribuie la coeziunea teritorială. Această abordare se bazează pe o coordonare orizontală și verticală, pe un proces de elaborare a politicilor fundamentat pe date concrete și pe dezvoltare teritorială integrată. Abordarea se adresează diferitelor niveluri de guvernare (abordare de tip guvernare pe mai multe niveluri), contribuind la subsidiaritate. Totodată, asigură cooperarea și coordonarea prin implicarea cetățenilor, a societății civile, a întreprinderilor, a instituțiilor de cercetare și științifice și a centrelor de cunoaștere. Scopul final al acestei abordări este acela de a valorifica potențialul teritorial unic dat de capitalul, cunoștințele și atuurile teritoriului în cauză, recunoscând în același timp necesitatea unor soluții adaptate pentru diferitele tipuri de teritorii. Elaborarea de strategii europene, naționale, regionale și locale și punerea în aplicare a acestora pe baza unei abordări teritoriale vor contribui la dezvoltarea și competitivitatea pe termen lung a teritoriilor.
- (16) Agenda teritorială și Noua Cartă de la Leipzig împărtășesc principii comune, cum ar fi abordarea teritorială, coordonarea politicilor și cadre de politică eficiente pe mai multe niveluri. Agenda teritorială promovează aceste principii ca principii generale pentru toate teritoriile și toate politicile sectoriale. Noua Cartă de la Leipzig oferă orientări pentru aplicarea acestor principii în orașe, în zonele urbane și regiunile lor funcționale și în zonele periurbane. Prin urmare, susținem consolidarea cooperării între nivelurile teritoriale și dincolo de acestea, inclusiv parteneriatele urban-rural.
- (17) Astfel cum se prevede în Noua Cartă de la Leipzig, principiul bunei guvernări urbane și principiul proiectării de calitate asigură teritorii atractive, favorabile incluziunii, durabile și adaptabile, care devin astfel mai plăcute și mai atractive pentru persoanele care muncesc sau locuiesc acolo sau care se bucură de ele. Este esențial ca autoritățile publice să planifice în mod proactiv activități de proiectare de înaltă calitate și favorabile incluziunii atunci când au în vedere operațiuni de dezvoltare în orașele și satele noastre.

- (18) Solicităm comunităților și societății civile din întreaga Europă să contribuie la eliminarea decalajelor de dezvoltare din ce în ce mai mari dintre oameni și dintre teritorii. Construirea unei punți între oamenii cu venituri, medii educaționale, culturi, tradiții și religii diferite este esențială pentru a menține o Europă unită. Vom facilita cooperarea și vom consolida solidaritatea între membrii societății civile pentru a reduce segregarea și a promova incluziunea socială și, de asemenea, vom utiliza diversitatea ca atut pentru bunăstarea tuturor.
- (19) Potențialul caracterului divers al teritoriilor din Europa este insuficient valorificat. Elaborarea de politici pe baza unei abordări teritoriale poate sprijini valorificarea potențialului neexploatat. Pentru a crea o Europă favorabilă incluziunii și durabilă, care să ofere perspective de viitor pentru toți oamenii și pentru toate teritoriile, să protejeze mijloacele de subsistență comune și să modeleze tranzițiile, este esențială unirea eforturilor în cadrul politicilor sectoriale, nivelurilor de guvernare, teritoriilor și grupurilor societale.

II De ce trebuie să luăm măsuri

- (20) Studii recente, realizate inclusiv de ESPON, de Comisia Europeană, de Comitetul European al Regiunilor, de Banca Europeană de Investiții, de Banca Mondială și de alți actori internaționali, naționali și regionali, evidențiază faptul că Europa se confruntă cu provocări economice, sociale și de mediu majore, dar are, de asemenea, un potențial excelent de îmbunătățire a condițiilor de viață în toate teritoriile și pentru toți oamenii. Pentru aceasta este necesar ca răspunsurile în materie de politici să aibă o puternică dimensiune teritorială și să fie caracterizate de abordări coordonate care să recunoască și să utilizeze diversitatea și particularitățile teritoriilor.
- (21) Europa este formată din tipuri diferite de teritorii, de exemplu: regiuni-capitală, zone metropolitane, orașe mici și medii, zone periurbane, zone rurale, periferii interioare, zone periferice, zonele cele mai nordice, zone slab populate, insule, zone de coastă, zone montane, regiuni ultraperiferice, zone transfrontaliere, macroregiuni, zone cu declin demografic și zone aflate în proces de transformare economică și tranziție industrială. Aceste teritorii sunt caracterizate de un potențial de dezvoltare foarte diferit și se confruntă cu provocări extrem de diferite. La toate nivelurile, de la cel sublocal la cel paneuropean, se manifestă disparități de ordin economic și social din ce în ce mai accentuate între teritorii și între oameni, precum și riscuri de mediu și presiuni asupra mediului. Acestea sunt determinate de economiile de scară, de accesul dezechilibrat la piețe și la forța de muncă calificată, precum și de disparitățile cu privire la calitatea guvernării și a serviciilor publice. Totodată, legăturile și fluxurile dintre teritorii, în special de-a lungul coridoarelor, afectează posibilitățile de valorificare a potențialului sau capacitatea de a răspunde provocărilor.

Calitatea guvernării și a guvernării

- (22) Calitatea proceselor de guvernare și de guvernare reprezintă un principiu transversal esențial pentru dezvoltarea la nivel local, regional, național și european. Acest principiu este important pentru bunăstarea societății, fiind totodată o condiție prealabilă pentru îmbunătățirea durabilă, pe termen lung, a

nivelului de trai, a investițiilor, a încrederii sociale și a legitimității politice. Pentru conceperea și punerea în aplicare a unor strategii și investiții integrate și bazate pe o abordare teritorială este nevoie de cooperare între politicile sectoriale, precum și între nivelurile de guvernare și de guvernanță, în care să fie implicate și comunitățile locale. Consolidarea permanentă a capacităților la toate nivelurile este deosebit de importantă pentru a întări punerea în aplicare a strategiilor în condiții participative.

- (23) După cum se subliniază în Cel de-al șaptelea raport privind coeziunea, calitatea guvernării și a guvernanței este diferită, la toate nivelurile, în Europa. Cele mai mari diferențe se înregistrează între țări, însă există variații și în interiorul țărilor. Există riscul ca, la nivelul unui teritoriu, calitatea slabă a guvernării și a guvernanței să ducă la reducerea utilității marginale și a randamentului investițiilor în infrastructură, capital uman și tehnologie.

Oamenii și teritoriile se izolează

Dezechilibre și inegalități din ce în ce mai accentuate

- (24) Aflată într-un proces de schimbare, geografia socială și economică a Europei este însoțită de inegalități tot mai mari, ceea ce face ca oamenii și teritoriile să se izoleze. În unele grupuri sociale și comunități există percepția conform căreia obiectivele și perspectivele europene și naționale nu răspund preocupărilor și perspectivelor lor. Această percepție este exprimată în dezbaterile privind „geografia nemulțumirii”. Într-adevăr, adâncirea disparităților sociale și economice în Europa are o dimensiune spațială, cum ar fi segregarea în interiorul orașelor de diferite dimensiuni, al zonelor rurale sau regiunilor, în interiorul regiunilor sau al țărilor și în interiorul Europei. Inegalitățile și disparitățile în creștere conduc la o diversitate considerabilă a perspectivelor de viitor. Agenda teritorială subliniază aceste provocări și le aduce în atenția responsabililor cu elaborarea politicilor.
- (25) Sunt necesare măsuri în următoarele domenii:
- (26) **Calitatea vieții:** Obiectivul fundamental al tuturor politicilor publice ar trebui să fie creșterea bunăstării cetățenilor și a calității vieții acestora. Această îmbunătățire depășește sfera performanței economice, a nivelului de trai și a

aspectelor pur materiale și include accesul la servicii publice de calitate, libertatea de circulație și o arhitectură și un mediu construit sănătos, rezilient și de înaltă calitate. De asemenea, îmbunătățirea menționată are o dimensiune teritorială care variază de la disparitățile dintre cartiere, cum ar fi excluziunea socială și sărăcia urbană, până la disparitățile dintre regiuni și țări.

- (27) **Serviciile de interes general:** Accesibilitatea, proximitatea, prețul accesibil și calitatea serviciilor publice sunt elemente importante pentru calitatea vieții și dezvoltarea afacerilor. Din motive legate de un raport cost-eficacitate mai bun și de o gestionare publică mai eficientă, serviciile pot fi retrase sau grupate în anumite locuri. În același timp, așteptările cu privire la disponibilitatea și la calitatea acestora sunt din ce în ce mai mari. Există riscul ca discrepanțele cu privire la accesul la servicii de interes general să determine furnizorii de servicii, întreprinderile și activitățile sociale să se mute în zone cu un acces mai bun pe termen mediu și lung. Noile tehnologii pentru servicii online pot reduce sensibilitatea zonelor periferice la astfel de presiuni de relocare. În același timp, se manifestă provocări din ce în ce mai mari în ceea ce privește accesul la locuințe la prețuri accesibile în unele zone, în special acolo unde serviciile de cazare temporară și de turism reduc în mod semnificativ fondul locativ, contribuind la fenomenul lipsei de adăpost, la gentrificare și la excluziune socială.
- (28) **Dezechilibre de ordin demografic și social:** Îmbătrânirea, migrația internă și intra-europeană, inclusiv depopularea, reprezintă provocări pentru sistemele de protecție socială ale Europei și pentru dezvoltarea locală și regională. Această dinamică demografică are implicații sociale grave, cum ar fi creșterea excluziunii sociale și a inegalităților, fiind totodată caracterizată de provocări în ceea ce privește furnizarea de servicii publice, piețele forței de muncă și sectorul locuințelor. Îmbătrânirea și migrația indică o mai mare concentrare în zonele urbane, însoțită de depopularea zonelor rurale și periferice. Această situație se regăsește în special în regiuni îndepărtate care nu au acces la servicii publice și în care oportunitățile economice și sociale sunt inexistente. Fluxurile migratorii din afara Europei, inclusiv emigrația tinerilor talentați și imigrația refugiaților, pot agrava aceste provocări.

- (29) **Digitalizarea și cea de a patra revoluție industrială:** Dezvoltarea economică și societală a Europei va fi modelată de digitalizare și de tehnologiile disruptive. Cea de a patra revoluție industrială va conduce la combinații de tehnologii, iar liniile de demarcație dintre sistemele fizice, digitale și biologice se vor estompa, ceea ce va transforma în mod semnificativ piața forței de muncă. Concentrarea economică și noile soluții tehnice implementate rapid în întreaga lume generează tot mai multe economii de tip „învingătorul ia totul”. Această situație are o relevanță sporită în contextul regiunilor și aglomerărilor urbane aflate în tranziție economică. Autoritățile publice și factorii de decizie trebuie să inoveze în permanență și să se angajeze într-un dialog cu părțile interesate cu scopul de a se pregăti pentru tranziții și de a modela politicile în mod eficace. Această situație necesită, de asemenea, luarea în considerare a aspectelor legate de protecția datelor și de dreptul la confidențialitate, de guvernarea digitală și de transformarea digitală a Europei. Decalajele în materie de educație, competențe digitale și acces la rețele în bandă largă reprezintă un factor major care cauzează accentuarea inegalităților teritoriale. Persoanele vârstnice și cele care locuiesc în zone rurale îndepărtate (de exemplu, în zone montane sau pe insule) sunt adesea expuse riscului de a fi excluse din procesele de transformare digitală.
- (30) **Ocuparea forței de muncă și dezvoltarea economică:** Economii locale și regionale din Europa sunt puternic interconectate și interdependente prin intermediul unor lanțuri valorice complexe. Perspectivele economice și de ocupare a forței de muncă sunt afectate de condiții de dezvoltare locală care depășesc puterea de influență a factorilor de decizie de la nivel local, regional, național și european. Unele teritorii tind să aibă o performanță economică și oportunități de ocupare a forței de muncă mai bune, de exemplu datorită unor factori precum: un nivel mai ridicat al competitivității și al capacității financiare și de investiții; condiții atractive pentru investiții; mediu de afaceri favorabil; infrastructuri regionale dezvoltate; sisteme de inovare eficiente la nivel regional; activități de cercetare, dezvoltare și inovare mai intense; acces la educație de calitate; forță de muncă specializată; și existența unui mediu antreprenorial și natural favorabil. Această situație consolidează poziția relativă a zonelor cu o situație mai bună și perpetuează și mai mult disparitățile și dezechilibrele. Un alt

aspect important este reprezentat de creșterea urbană și de dezvoltarea policentrică.

- (31) **Interdependențele dintre teritorii:** În timp ce anumite zone din Europa se izolează, există și cazuri în care interdependențele dintre teritorii sunt în creștere. Aceste externalități pozitive și negative înseamnă că evoluțiile înregistrate într-un teritoriu afectează potențialul unui alt teritoriu, astfel încât schimbările dintr-o parte a Europei pot afecta alte părți ale continentului. Aceste interdependențe sunt vizibile în cea mai mare măsură în cazul concentrării economiilor și al creșterii disparităților dintre teritoriile prospere (adesea metropolitane) și cele în declin (adesea rurale). Acest lucru se poate observa în divizarea permanentă centru-periferie în Europa și la nivel național. Frontierele interne și, în special, frontierele externe ale UE, prezintă disparități și diferențe între sistemele juridice, sociale și politice, care afectează dezvoltarea locală și regională. Obstacolele în calea integrării teritoriilor pot conduce la valorificarea incompletă a resurselor umane, culturale, economice și ecologice în regiunile de frontieră, agravând poziția lor periferică și excluziunea socială.
- (32) **Integrarea globală:** Europa este puternic interconectată cu economia mondială. Dezvoltarea locală și regională din Europa este afectată atât de strategiile globale, cât și de evoluțiile geopolitice și socio-economice, inclusiv de dinamica evenimentelor din Eurasia și din zona mediteraneeană, care depășesc puterea de influență a factorilor de decizie de la nivel local și regional. Un număr mare de cetățeni și de întreprinderi din Europa fac parte din rețele sociale și economice mondiale. Prin urmare, dezvoltarea regiunilor, a zonelor metropolitane și a orașelor europene de orice dimensiune depinde de alte teritorii și de fluxurile de bunuri, servicii, investiții, oameni și idei din întreaga lume. Pe scurt, evoluțiile exogene influențează perspectivele de dezvoltare ale teritoriilor din Europa. Nici potențialul, nici vulnerabilitățile care decurg din evoluțiile globale nu sunt distribuite în mod egal în Europa. În plus, pandemia de COVID-19 a scos la iveală fragilitatea lanțurilor de aprovizionare mondiale și lipsa rezilienței în mai multe sectoare economice și teritorii.

Dezvoltarea durabilă și schimbările climatice

Presiuni din ce în ce mai mari asupra mediului

- (33) Provocările globale în materie de dezvoltare durabilă sunt extrem de relevante pentru dezvoltarea locală și regională și pentru condițiile de viață din Europa. Aceste provocări se referă în special la schimbările climatice, la degradarea mediului și la tranziția către o economie neutră din punct de vedere climatic. Necesitatea tot mai urgentă de a aborda schimbările climatice, reziliența și tranziția către o dezvoltare mai durabilă este subliniată în cadrul dezbaterilor politice și sociale, astfel cum se arată în „Obiectivele de dezvoltare durabilă” ale Organizației Națiunilor Unite. Aceste preocupări sunt transpuse la nivel strategic într-o agendă a UE prin intermediul Pactului verde european și al rapoartelor de țară din cadrul semestrului european. Tranziția către dezvoltarea durabilă este caracterizată de diferențe din punctul de vedere al potențialului și al provocărilor manifestate la nivelul diferitelor zone rurale, orașe și regiuni.
- (34) Sunt necesare măsuri în următoarele domenii:
- (35) **Schimbările climatice:** Impactul schimbărilor climatice variază considerabil între regiunile geografice europene, care sunt caracterizate de grade diferite de vulnerabilitate. Riscurile crescute cu privire la evenimente precum creșterea nivelului mării, valuri de căldură, incendii forestiere, secetă, deșertificare, alte degradări ale solului și terenurilor, inundații și alte pericole naturale și mixte (naturale și tehnice) necesită răspunsuri, cooperare și politici coordonate pe baza unei abordări teritoriale. Acțiunile de atenuare a schimbărilor climatice și de adaptare la acestea pot chiar să ofere noi oportunități de dezvoltare la nivelul teritoriilor. O astfel de situație se poate regăsi în sectoare precum agricultura, bioeconomia, economiile verzi, albastre și circulare și producția de energie din surse regenerabile. Impactul schimbărilor climatice, precum și acțiunile de atenuare și de adaptare, depind de contextul teritorial și necesită răspunsuri adaptate la toate nivelurile.
- (36) **Pierderea diversității și ocuparea solurilor:** Pierderea rapidă a biodiversității provocată de om prezintă riscuri grave pentru ecosisteme și pentru condițiile de viață pe termen lung. Ea afectează mijloacele de subsistență, calitatea vieții și

economiile locale. Creșterea gradului de ocupare și de utilizare a terenurilor și a zonelor de coastă, impermeabilizarea solului și extinderea urbană conduc la diminuarea spațiilor deschise, la pierderea biodiversității și la reducerea suprafețelor cu sol fertil, contribuind în același timp la crearea de insule termice urbane care afectează funcționarea ecosistemelor. În același timp, siturile abandonate, lăsate în paragină și insuficient exploatate oferă potențial pentru schimbări în destinația terenurilor.

- (37) **Calitatea aerului, a solului și a apei:** Aceasta este esențială pentru bunăstarea oamenilor. Poluarea atmosferică, poluarea fonică, solurile contaminate și corpurile de apă subterană și de suprafață poluate cauzează probleme grave de sănătate care pot avea influență asupra inegalităților sociale. Disparitățile în ceea ce privește accesul la resurse curate de aer, apă și sol se manifestă nu numai între țări și regiuni, ci și între zonele urbane și cele rurale, precum și în interiorul orașelor și al zonelor metropolitane.
- (38) **Energie sigură, durabilă și la prețuri accesibile:** Cetățenii și întreprinderile din Europa au nevoie de acces la surse de aprovizionare cu energie durabile, sigure și la prețuri accesibile. Acest lucru este important pentru dezvoltarea locală și regională. Importurile semnificative din țări terțe vulnerabile la instabilitate economică sau politică sporesc problemele legate de securitatea energetică. Volatilitatea prețurilor la energie și emisiile în creștere evidențiază necesitatea identificării unor soluții durabile și reziliente, cum ar fi energia din surse regenerabile, activități economice mai verzi și decarbonizate și alte măsuri de creștere a eficienței energetice și de reducere a consumului de energie. Infrastructura energetică insuficientă și dependența de rețelele existente impun diversificarea producției și a aprovizionării cu energie, precum și dezvoltarea și integrarea pieței energiei.
- (39) **Tranziția justă:** Realizarea unei economii neutre din punct de vedere climatic până în 2050 necesită acțiuni de decarbonizare în întreaga Europă. Costurile economice, de mediu și sociale ale acestei tranziții sunt deosebit de ridicate pentru teritoriile și populațiile cele mai dependente de combustibilii fosili și pentru industriile care emit cantități semnificative de gaze cu efect de seră. Obiectivul urmărit de tranziția justă este acela de a se asigura că tranziția către

o economie neutră din punct de vedere climatic se realizează în mod echitabil, nu lasă în urmă nicio persoană și niciun teritoriu și asigură o calitate înaltă a vieții pentru toți. Sunt necesare investiții în cazul teritoriilor afectate în mod negativ de procesul de tranziție, care să dea posibilitatea regiunilor și oamenilor să facă față impactului social, economic și de mediu al tranziției către o economie neutră din punct de vedere climatic până în 2050.

- (40) **Lanțuri valorice circulare:** Economia circulară reprezintă un obiectiv important pentru trecerea la o economie fără emisii de dioxid de carbon/neutră din punct de vedere climatic. Economia circulară are ca scop închiderea buclelor de materiale și de energie prin proiectare, întreținere, reparare, reutilizare, refabricare, modernizare și reciclare pe termen lung. Procesele de simbioză industrială în lanțurile valorice regionale sunt importante. Tranziția economiilor Europei către un model bazat pe o abordare teritorială, circular și fără emisii de dioxid de carbon/neutru din punct de vedere climatic are o dimensiune teritorială și poate consolida regiunile funcționale. Prosperitatea economică a teritoriilor depinde de competitivitatea și de creativitatea întreprinderilor existente și nou-înființate care funcționează în cadrul acestora, precum și de atuurile, caracteristicile, tradițiile, capitalul cultural, social și uman și capacitățile de inovare existente pe plan local. În general, zonele urbane sunt mai bine poziționate pentru a prelua tendințele conexe decât zonele slab populate și periferiile interioare, care, adesea, nu ating o masă critică. Orașele și localitățile, precum și zonele cu o pondere ridicată a activităților meșteșugărești ar putea beneficia, totuși, de pe urma unei economii circulare în ceea ce privește activitățile de reparare, de reutilizare și de partajare la nivel local și regional.
- (41) **Natura, peisajul și patrimoniul cultural:** Patrimoniul natural și cultural reprezintă aturi ale dezvoltării locale și regionale, care oferă oportunități unice de dezvoltare și un mediu de viață de înaltă calitate. Utilizarea durabilă și eficace a resurselor ar trebui să aducă avantaje comunităților locale și să promoveze oportunități de afaceri pe plan local. Cu toate acestea, supraexploatarea acestor aturi poate reprezenta o amenințare la adresa unei economii locale sau regionale. Urbanizarea, agricultura și pescuitul intensiv, producția de energie, mineritul, activitățile industriale, transporturile și alte dezvoltări ale infrastructurii pot cauza probleme grave, în special atunci când nu

sunt coordonate. Exploatarea sporită și necoordonată a spațiului maritim și a resurselor marine poate influența dezvoltarea durabilă, în timp ce schimbările în ceea ce privește utilizarea terenurilor și a spațiului maritim, urbanizarea și turismul de masă amenință bunurile culturale și peisajele și pot fragmenta habitatele naturale și coridoarele ecologice.

Necesitatea de a acționa

- (42) În Europa, inegalitățile din ce în ce mai accentuate între teritorii și între oameni, precum și evoluțiile fără un caracter durabil au atins un nivel critic. Pentru asigurarea unor perspective pozitive pentru viitorul tuturor oamenilor, comunităților și teritoriilor din Europa este necesară o acțiune concertată la toate nivelurile geografice și de guvernare. Este momentul să înțelegem mai bine impactul teritorial al politicilor sectoriale și să îl abordăm în mod corespunzător. Dorința noastră este să contribuim la dezvoltarea durabilă și la menținerea unei Europe unite prin punerea în aplicare a priorităților teritoriale pentru Europa prezentate în continuare.

III Priorități teritoriale pentru Europa

---

(43) Pentru asigurarea unui viitor durabil pentru toate teritoriile și pentru toți oamenii din Europa sunt necesare măsuri bazate pe:

- o înțelegere comună a faptului că nevoile de dezvoltare și impactul evoluțiilor viitoare înregistrează diferențe între teritoriile Europei și că astfel de măsuri pot fi intensificate prin schimb de cunoștințe și de experiențe dobândite în urma aplicării unor soluții specifice și a schemelor de sprijin aferente; și
- cooperare și coordonare între teritorii, niveluri ale administrațiilor publice, sectoare de politică și grupuri sociale pentru a aborda chestiuni complexe și a utiliza potențialul divers, inclusiv prin intermediul politicii de coeziune a UE, al politicii de dezvoltare rurală, al Interreg sau al altor instrumente care consolidează dezvoltarea teritorială sau locală integrată.

(44) Prin urmare, am definit două obiective generale, și anume o Europă justă și o Europă verde, care cuprind șase priorități de dezvoltare a teritoriului european în ansamblul său, împreună cu toate zonele sale:

O EUROPĂ JUSTĂ

---

care oferă perspective de viitor pentru toate teritoriile și pentru toți oamenii

(45) Prioritățile stabilite pentru o Europă justă evidențiază dimensiunea teritorială și contribuțiile în materie de amenajare a teritoriului la îndeplinirea priorităților politice generale. Printre aceste priorități se numără: coeziunea economică, socială și teritorială; Pilonul european al drepturilor sociale; o Europă mai apropiată de cetățenii săi; o dezvoltare favorabilă incluziunii, durabilă și integrată a teritoriilor; o tranziție echitabilă; și integrarea teritorială în Europa.

EUROPA ECHILIBRATĂ

O dezvoltare teritorială mai echilibrată prin valorificarea diversității Europei

- (46) Diversitatea teritorială a Europei oferă un potențial considerabil de dezvoltare. Acest potențial poate contribui la o dezvoltare teritorială mai echilibrată, contracarând concentrarea excesivă, consolidând poli secundari de creștere și reducând inegalitățile dintre oameni și dintre teritorii. Cooperarea în cadrul rețelelor policentrice de orașe, zone metropolitane și regiuni contribuie la optimizarea distribuirii potențialului de dezvoltare. Prin urmare, vom lua măsuri pentru a încuraja cartierele, comunitățile, localitățile, țările, regiunile și statele membre să coopereze pentru a oferi răspunsuri la provocările globale de ordin social și pentru a îmbunătăți condițiile de muncă, de trai și antreprenoriale din toate teritoriile, precum și pentru a consolida prosperitatea socio-economică, capacitatea de inovare, pozițiile în cadrul lanțurilor valorice globale și competitivitatea globală în întreaga Europă.
- (47) Polarizarea dintre centrul Europei și periferia, capitalele, zonele metropolitane, orașele, zonele rurale și zonele cu particularități geografice și demografice ale acestora subminează dezvoltarea teritorială echilibrată. În special orașele mici și mijlocii au un potențial de atenuare a polarizării insuficient exploatat. Acestea joacă un rol esențial în asigurarea dezvoltării economice și a bunăstării sociale la nivel regional, în special datorită accesibilității naționale și internaționale și accesului adecvat la servicii la nivel local și regional. Rețelele policentrice pot contribui, de asemenea, la un sector al transporturilor mai durabil. Solicităm responsabililor cu elaborarea politicilor de la toate nivelurile să promoveze modele de dezvoltare policentrică prin care tuturor teritoriilor să li se atribuie un rol.
- (48) Europa are teritorii diverse, de exemplu: zone de coastă, insule, zone montane, periferii interioare, câmpii, văi ale râurilor și bazine ale lacurilor. Toate aceste teritorii au un potențial unic de dezvoltare și se confruntă cu provocări unice din punctul de vedere al dezvoltării, deși caracterul îndepărtat și caracteristicile distincte ale regiunilor ultraperiferice înseamnă că acestea se confruntă cu provocări specifice în materie de dezvoltare. Vom lua măsuri pentru a încuraja factorii de decizie de la toate nivelurile de guvernare să valorifice potențialul

unic al teritoriilor cu caracteristici geografice specifice și să abordeze în mod adecvat constrângerile cu care se confruntă aceste zone, prin intermediul unor abordări integrate și bazate pe cooperare.

REGIUNI FUNCȚIONALE

Dezvoltare locală și regională convergentă, mai puțină inegalitate între teritorii

- (49) Orașele de toate dimensiunile sunt motoare ale dezvoltării economice și sociale, precum și locuri atractive pentru locuit, pentru desfășurarea de activități profesionale, pentru turism și investiții. Cooperarea și crearea de rețele între orașele de toate dimensiunile și zonele învecinate, dar și în interiorul lor, în cadrul aceleiași regiuni funcționale, creează perspective de dezvoltare pentru toate teritoriile, cu luarea în considerare a necesității de a promova legăturile dintre zonele urbane și cele rurale. Deseori, astfel de regiuni funcționale se intersectează cu limite administrative existente. Acestea diferă în funcție de caracterul funcțional și de gradul de interconectare, sunt extrem de dinamice și, în timp, se pot schimba. Factorii de decizie din orașele de toate dimensiunile care privesc dincolo de limitele lor administrative în dorința de a coopera cu zonele învecinate își pot ajuta propriile teritorii să acționeze ca un motor al creșterii economice la nivel intraregional. Aceasta este mai degrabă în avantajul decât în detrimentul comunităților învecinate și al zonelor rurale. Împreună, orașele de toate dimensiunile și zonele învecinate pot asigura un mediu de viață sănătos și caracterizat de prețuri accesibile, evitând extinderea urbană și reducând gradul de ocupare a terenurilor. Vom face eforturi pentru angajarea într-un dialog cu factorii de decizie din orașele de toate dimensiunile cu scopul de a aplica o guvernare pe mai multe niveluri bazată pe o abordare integrată. Aceasta presupune implicarea oamenilor de la diferite niveluri de guvernare, în special de la nivel local și regional, precum și a diferitelor sectoare de politică și grupuri sociale.
- (50) Europa este caracterizată de diversitatea zonelor urbane, periurbane, rurale, periferice și slab populate. Unele dintre acestea sunt afectate de fenomenul de segregare sau se confruntă cu o depopulare severă. Dezvoltarea lor depinde în mare măsură de unicitatea caracteristicilor locale și de relațiile cu alte teritorii, de accesibilitatea și accesul la serviciile publice, de oportunitățile de educație și

de conectare la internet, de caracterul diversificat al activităților economice și al antreprenoriatului, precum și de funcțiile ecologice și de serviciile ecosistemice oferite. La scară urbană, aceste aspecte sunt abordate în Noua Cartă de la Leipzig. Vom colabora cu factorii de decizie de la nivel local și regional pentru a consolida cooperarea cu privire la elaborarea de strategii pe termen lung bazate pe o abordare teritorială pentru aceste teritorii și pentru a ne concentra asupra legăturilor funcționale durabile dintre zonele învecinate, inclusiv prin activități de amenajare a teritoriului și prin utilizarea instrumentelor oferite de UE, cum ar fi politica de coeziune, politica de dezvoltare rurală și alte politici ale UE, de exemplu investiții teritoriale integrate (ITI), dezvoltare locală plasată sub responsabilitatea comunității (DLRC - LEADER) sau orice alte instrumente care consolidează dezvoltarea teritorială sau locală integrată. Este posibil ca aceste instrumente să fie deja aplicate în cadrul teritoriului.

INTEGRARE FĂRĂ FRONTIERE

Facilitarea vieții și a muncii dincolo de frontierele naționale

- (51) Cooperarea teritorială și în domeniul maritim între teritorii din țări diferite contribuie la o mai bună utilizare a potențialului de dezvoltare și la abordarea provocărilor comune. Unirea forțelor dincolo de frontierele naționale, inclusiv prin programe și proiecte Interreg, poate crea o masă critică pentru dezvoltare și poate promova sinergii, reducând în același timp fragmentarea economică, socială și de mediu și externalitățile negative. Sunt incluse aici ecosistemele, patrimoniul natural și cultural, piețele forței de muncă, furnizarea de servicii publice și rețelele de orașe urbane care sunt delimitate prin frontiere terestre sau maritime interne sau externe. Vom lua măsuri pentru o integrare stabilă a cooperării transfrontaliere, transnaționale și interregionale în strategiile de dezvoltare la nivel macroregional, național, regional și local. Printre exemplele de abordări care conduc la o integrare stabilă și care facilitează cooperarea între zonele administrative mai mult decât prin proiecte individuale se numără cooperarea strategică din cadrul Interreg, inițiativa privind comunitățile de cunoaștere și inovare a Institutului European de Inovare și Tehnologie (inițiativele CCI ale EIT), platformele strategiei de specializare inteligentă (S3), consorțiile pentru lanțuri valorice strategice ale UE, cooperarea în cadrul

programului Orizont Europa, Gruparea europeană de cooperare teritorială (GECT), programele de bază din cadrul politicii de coeziune a UE, strategiile macroregionale, cooperarea intermetropolitană, guvernanta regiunilor funcționale, planificarea transfrontalieră și acordurile juridice de cooperare transfrontalieră. De asemenea, sprijinim elaborarea de noi documente strategice, acolo unde este necesar, precum și promovarea dezvoltării, cu implicarea cetățenilor la nivel transfrontalier.

- (52) Există în continuare numeroase obstacole de ordin juridic și administrativ în calea întăririi cooperării dincolo de frontiere. Vom intensifica dialogul cu responsabilii de elaborarea politicilor de la toate nivelurile de guvernanta pentru a asigura coordonarea politicilor sectoriale naționale între țări și pentru a reduce actualele obstacole care stau în calea cooperării.

O EUROPĂ VERDE

---

care protejează mijloacele de subzistență comune și modelează tranziția societală

- (53) Prioritățile stabilite pentru o Europă verde evidențiază dimensiunea teritorială și contribuțiile aduse prin amenajarea teritoriului la prioritățile politice generale, cum ar fi obiectivele de dezvoltare durabilă ale Organizației Națiunilor Unite, Convenția privind diversitatea biologică, Pactul verde european, Acordul de la Paris, Strategia UE privind biodiversitatea pentru 2030, Convenția europeană a peisajului și Strategia UE pentru păduri. Alte priorități relevante vizează o Europă pregătită pentru era digitală, mobilitatea durabilă și o rețea europeană de transport pe deplin integrată, tranziția către o economie circulară în Europa și aplicarea unei abordări ecosistemice.

UN MEDIU SĂNĂTOS

Mijloace de subzistență ecologice și mai bune, orașe și regiuni neutre din punct de vedere climatic și reziliente

- (54) Ecosistemele, inclusiv cele agricole, forestiere, de pajiști, de apă dulce și marine, sunt fundamentale pentru existența umană și sunt importante pentru

dezvoltarea durabilă pe termen lung. Asigurarea faptului că aceste ecosisteme sunt accesibile în mod durabil publicului larg, funcționale, reziliente, consolidate, în stare bună de sănătate și că generează venituri pentru populațiile și întreprinderile locale reprezintă o responsabilitate comună. Se contribuie astfel la atenuarea schimbărilor climatice, la combaterea pierderii biodiversității, la garantarea furnizării de servicii ecosistemice și la sensibilizarea publicului cu privire la toate aspectele de mai sus. Gestionarea integrată, care ține cont de diferitele particularități geografice, este deosebit de importantă. Sprijinim dezvoltarea de soluții bazate pe natură și a unor rețele de infrastructură verde și albastră care să conecteze ecosistemele și zonele protejate în cadrul politicilor de amenajare și gestionare a teritoriului și al altor politici, precum și dezvoltarea de noi instrumente de gestionare a crizelor, prin care să fie sporită siguranța și reziliența teritoriilor.

- (55) Există riscul ca schimbările climatice și pierderea biodiversității să erodeze mijloacele de subzistență. Gestionarea riscurilor și a dezastrelor, precum și măsurile de prevenire sunt importante din perspectiva constituirii unor comunități reziliente. Vom respecta limitele naturale ale mijloacele de subzistență comune ale Europei și vom spori gradul de reziliență al tuturor teritoriilor afectate de schimbările climatice. Acest lucru poate fi realizat prin elaborarea de strategii locale și regionale pentru orașe și regiuni neutre din punct de vedere climatic. Printre posibilele acțiuni de atenuare și de adaptare se numără promovarea utilizării durabile a terenurilor, a spațiilor deschise și a spațiilor verzi publice, refacerea terenurilor degradate și a zonelor de coastă, combaterea defrișărilor și conservarea oceanelor și a corpurilor de apă. Alte acțiuni pot viza prevenirea extinderii urbane și a insulelor termice urbane, realizarea unei infrastructuri verzi, îmbunătățirea calității aerului, asigurarea faptului că, până în 2050, nu vor mai avea loc achiziții nete de terenuri, consolidarea furnizării de servicii ecosistemice și îmbunătățirea integrării activităților de amenajare a teritoriului pentru spațiul terestru și maritim.
- (56) Patrimoniul natural și cultural al Europei constituie un atu unic și divers care trebuie protejat, gestionat și dezvoltat în continuare. Zonele cu un patrimoniu natural și cultural bogat sau cu peisaje unice trebuie să valorifice la maximum aceste atuuri și potențialul lor neexploatat. Aceste zone trebuie să asigure un

echilibru între conservarea naturii, utilizarea durabilă a resurselor naturale și procesul de dezvoltare economică, inclusiv prin crearea de locuri de muncă prietenoase cu mediul, prin stimularea creșterii economice și a bunăstării comunităților sau prin colaborarea cu antreprenori sociali inovatori. Ne vom concentra asupra creșterii gradului de sensibilizare și asupra furnizării mijloacelor prin care comunitățile locale și regionale să își poată proteja, reabilita, utiliza și reutiliza mediul (construit), peisajele, bunurile culturale tangibile și intangibile și alte valori unice, prin intermediul instrumentelor oferite prin politica de coeziune a UE, prin politica de dezvoltare rurală, prin amenajarea teritoriului sau prin orice alte instrumente care conduc, printre altele, la consolidarea dezvoltării teritoriale sau locale integrate. Este posibil ca aceste instrumente să fie prezente în mod efectiv în cadrul teritoriului.

ECONOMIA CIRCULARĂ

Economii locale puternice și durabile într-o lume globalizată

- (57) Circularitatea înseamnă gestionarea fluxurilor de materiale, apă și energie. Acest concept cuprinde reutilizarea și reciclarea produselor, inclusiv clădiri, materiale de construcții și ape reziduale pe baza evaluării ciclului de viață și reabilitatea energetică a clădirilor. Tranziția economiilor europene către o economie bazată pe o abordare teritorială, circulară și fără emisii de dioxid de carbon/neutră din punct de vedere climatic depinde de competitivitatea și de atuurile actorilor locali și regionali. Într-o economie globalizată, această tranziție presupune constituirea de procese de simbioză industrială care să îmbine competitivitatea globală și atuurile locale. Sprijinim tranziția Europei către o economie circulară și dezvoltarea de procese de simbioză industrială bazate pe o abordare teritorială, care să țină seama și de necesitatea utilizării durabile a solului și a terenurilor.
- (58) Pentru o mai bună utilizare a atuurilor teritoriale complexe ale Europei în vederea tranziției către o economie circulară, sprijinim elaborarea de strategii locale și regionale care să faciliteze economia circulară și care să conecteze economiile locale la economia globală. Aceste strategii ar trebui să se bazeze pe atuurile și pe capacitatea de inovare existente la nivel local, combinând

totodată procesele de tranziție energetică și economică necesare pentru o economie circulară bazată pe o abordare teritorială. Strategiile de specializare inteligentă și politicile europene pentru cercetare și inovare, cum ar fi Orizont Europa sau Inițiativa comună de programare „Europa urbană”, pot juca un rol important în procesul de tranziție către economia circulară.

- (59) Crearea unor economii locale reziliente și a unor avantaje de mediu presupune existența unor elemente importante la nivel local, cum ar fi produse, piețe, medii de afaceri, activități de formare profesională, antreprenoriat, o autonomie sporită și comunități puternice. Existența unor economii diversificate la nivel local contribuie la reducerea vulnerabilității față de forțele externe, sprijinind în același timp procesele de tranziție energetică și economică. Încurajăm consolidarea capacităților de inovare în toate regiunile, inclusiv a strategiilor locale pentru tranziția energetică și a măsurilor întreprinse în sectoare precum construcțiile, transporturile și bioeconomia.

LEGĂTURI DURABILE

Conectivitatea digitală și fizică durabilă a teritoriilor

- (60) Conexiunile fizice și digitale sunt importante pentru societățile și economiile europene și prezintă provocări de mediu majore. Prin urmare, sunt necesare forme de transport și de conectivitate inteligente, durabile și sigure, în special pentru a sprijini prioritățile care vizează o Europă echilibrată și regiuni funcționale.
- (61) Tranziția către o societate digitală durabilă poate sprijini evoluții descentralizate și durabile. Incluziunea digitală, prin intermediul căreia oamenii, întreprinderile și teritoriile beneficiază de digitalizare, depinde de accesul echitabil și la prețuri accesibile la internet de înaltă calitate, la rețele de telefonie mobilă de generație viitoare și la competențe digitale, ținând seama în același timp și de elemente precum durabilitatea și problemele de sănătate. Este vorba îndeosebi de accesul la guvernanță electronică și la servicii electronice de interes general, care influențează calitatea vieții și competitivitatea teritoriilor. Vom invita părțile interesate să se angajeze într-un dialog cu privire la necesitatea asigurării unui

acces adecvat la rețelele de comunicații fixe și mobile de mare viteză în toate teritoriile, precum și la necesitatea unei infrastructuri digitale cu o amprentă de carbon redusă și cu un impact scăzut asupra sănătății umane. Acest lucru poate contribui la asigurarea unor condiții de viață și de afaceri adecvate în întreaga Europă.

- (62) Accesul la transportul intermodal de marfă și de călători este important pentru toate teritoriile din Europa. Soluțiile de transport eficiente și care respectă mediul sunt din ce în ce mai importante pentru îndeplinirea obiectivelor referitoare la climă, la poluarea atmosferică și la poluarea fonică, dar și pentru a asigura accesibilitatea și conectivitatea tuturor regiunilor din Europa. Este vorba atât despre modurile de transport luate individual, cât și despre transportul combinat. Vom îmbunătăți și mai mult legăturile dintre planificarea regională și dezvoltarea de rețele transeuropene (TEN), în special de-a lungul coridoarelor rețelei centrale. Conectarea tuturor teritoriilor la principalele noduri ale rețelei de transport sprijină legăturile comerciale internaționale și oportunitățile de dezvoltare locală. Politica de coeziune a UE și Mecanismul pentru interconectarea Europei sunt importante pentru îndeplinirea acestui obiectiv.
- (63) Existența unor rețele secundare și locale de transport fiabile, care să asigure interconectarea cu rețelele transnaționale și centrele urbane, este esențială pentru calitatea vieții și pentru oportunitățile de afaceri. Acest lucru se aplică în mod special în cazul orașelor, al zonelor rurale, periferice și slab populate, al insulelor, al zonelor montane și al regiunilor ultraperiferice. Invităm experții în amenajarea teritoriului și în transporturi să exploreze noi modele progresive din punct de vedere social și de mediu pentru mobilitatea locală și regională ca serviciu și să coopereze în ceea ce privește asigurarea unei accesibilități multimodale și prietenoase cu mediul a centrelor urbane și în interiorul acestora. Instrumentele politicii de coeziune a UE, planurile de mobilitate urbană durabilă sau orice alte instrumente care consolidează dezvoltarea teritorială sau locală integrată sunt importante în acest sens și pot fi deja prezente în mod efectiv în teritoriu.

IV Punerea în practică a priorităților

---

(64) Prioritățile stabilite în Agenda teritorială 2030 trebuie să fie sprijinite prin măsuri întreprinse de actori dedicați. Numai în acest mod se pot aborda în mod corespunzător prioritățile din Agenda teritorială și preocupările legate de inegalitățile spațiale și de tranziția către o economie fără emisii de carbon/neutră din punct de vedere climatic. Luate împreună, măsurile ar trebui să sprijine

- guvernanta pe mai multe niveluri;
- abordările teritoriale (de tip „place-based”);
- impactul și coerența teritorială a politicilor sectoriale coordonate;
- cooperarea între teritorii;
- coeziunea teritorială la nivel european;
- coeziunea teritorială la nivel transfrontalier, transnațional, inter- și intraregional; și
- contribuțiile statelor membre și ale țărilor învecinate la coeziunea teritorială.

(65) Chestiunile mai sus menționate sunt strâns legate de principiile buneii guvernante urbane prezentate în Noua Cartă de la Leipzig. Aceste principii se referă la o politică urbană pentru binele comun, la o abordare integrată, la participare și co-creare, la guvernanta pe mai multe niveluri și la o abordare teritorială.

Apel către principalii actori

---

(66) Punerea în aplicare a Agendei teritoriale se bazează pe cooperarea informală pe mai multe niveluri între statele membre, autoritățile subnaționale, Comisia Europeană, Parlamentul European, Comitetul European al Regiunilor, Comitetul Economic și Social European, Banca Europeană de Investiții și alți actori relevanți. Punerea în aplicare a Agendei teritoriale ar fi facilitată prin cooperarea

cu persoanele responsabile cu Agenda urbană, Noua Cartă de la Leipzig, politica de coeziune și de dezvoltare rurală a UE, punerea în aplicare a planului de redresare al UE și strategiile macroregionale și pentru bazinele maritime ale UE.

- (67) **Cooperarea interguvernamentală la nivelul statelor membre** va consolida cooperarea cu privire la prioritățile Agendei teritoriale la nivel european cu Comisia Europeană, Parlamentul European, Comitetul European al Regiunilor, Comitetul Economic și Social European și Banca Europeană de Investiții. O dată la doi ani, statele membre vor discuta despre progresele înregistrate în punerea în aplicare a Agendei teritoriale, în special cu privire la inițiativele și acțiunile întreprinse, în cadrul unei reuniuni a Rețelei punctelor de contact pentru coeziune teritorială (NTCCP). Constatările privind progresele înregistrate vor fi discutate în cadrul reuniunilor directorilor generali responsabili cu coeziunea teritorială (DGTC). Pentru a consolida dialogul privind interacțiunea dintre dezvoltarea teritorială și politicile sectoriale, reuniunile DGTC ar putea include o sesiune comună cu reprezentanți ai sectoarelor politice relevante din punct de vedere teritorial.
- (68) **Fiecare stat membru în parte** va promova prioritățile Agendei teritoriale și va atrage actori relevanți în elaborarea tuturor politicilor sectoriale și la toate nivelurile guvernamentale. Acest lucru implică promovarea Agendei teritoriale în procesele naționale de planificare strategică, spațială și teritorială, acordurile de parteneriat și programele pentru politica de coeziune a UE, planurile naționale de redresare și alte fonduri ale UE, cu evidențierea importanței principiului subsidiarității în scopul definirii naturii teritoriilor și al asigurării de intervenții specifice și sprijin în fiecare stat membru. Acțiunile de promovare includ și comunicarea Agendei teritoriale și depunerea de eforturi în direcția coeziunii teritoriale la nivel național, împreună cu ministerele responsabile pentru sectoarele în cauză, cu autoritățile subnaționale și cu societatea civilă.
- (69) **Solicităm autorităților și organismelor subnaționale**, inclusiv celor de la nivel local și regional, alături de asociațiile naționale ale acestora, să pună în aplicare Agenda teritorială și să facă demersuri pentru cooptarea actorilor relevanți. Acest lucru include luarea în considerare a priorităților Agendei

teritoriale în cadrul strategiilor și politicilor lor generale și de amenajare a teritoriului, precum și inspirarea din acțiunile pilot și înaintarea propriilor propuneri de noi acțiuni-pilot. În special, acestea sunt încurajate să coopereze cu teritoriile și zonele învecinate care au un potențial similar sau complementar sau se confruntă cu provocări similare sau complementare, precum și cu actorii implicați. În plus, solicităm autorităților subnaționale să își asume un rol activ în dezbaterile regionale, naționale și europene privind punerea în aplicare a Agendei teritoriale.

- (70) **Solicităm Comisiei Europene** să își aducă contribuția la prioritățile Agendei teritoriale și să își intensifice și mai mult eforturile pentru a promova coeziunea teritorială în Europa și dimensiunea teritorială a politicilor UE și pentru a coordona politicile sectoriale. Acest lucru poate include consolidarea dimensiunii teritoriale în cadrul semestrului european, studii de impact care să utilizeze instrumentele disponibile pentru a evalua impactul teritorial, o mai mare implicare a părților interesate, precum și promovarea în continuare – în cadrul politicii de coeziune a UE și al altor politici relevante ale UE – a dezvoltării teritoriale integrate, adoptarea de instrumente și unelte relevante, cooperarea teritorială și urmărirea și inspirarea din acțiuni-pilot.
- (71) **Invităm Parlamentul European** să ia act de Agenda teritorială și să aibă în vedere prioritățile acesteia în cadrul Comisiei pentru dezvoltare regională (REGI) și al altor comisii și intergrupuri care au o dimensiune teritorială. Aceasta poate include și promovarea priorităților Agendei teritoriale în cadrul proceselor legislative ale UE.
- (72) **Invităm Comitetul European al Regiunilor**, în calitate de organ consultativ al Uniunii Europene care reprezintă în mod oficial regiunile și localitățile la nivelul UE, să contribuie la punerea în aplicare a Agendei teritoriale și la dezvoltarea ulterioară a acesteia. În acest scop, invităm Comitetul European al Regiunilor să își informeze membrii cu privire la Agenda teritorială și la progresele înregistrate în punerea sa în aplicare. De asemenea, invităm Comitetul să încurajeze autoritățile locale și regionale din Europa să aplice Agenda teritorială, să coopereze cu teritoriile și zonele învecinate, să desprindă învățăminte din acțiunile-pilot și să prezinte propuneri proprii de noi acțiuni-pilot.

Invităm totodată Comitetul European al Regiunilor să promoveze obiectivele Agendei teritoriale la nivel european prin intermediul lucrărilor sale consultative. De asemenea, Comitetul este invitat să promoveze utilizarea și perfecționarea instrumentelor și uneltelor teritoriale, cum ar fi evaluarea impactului teritorial, Gruparea europeană de cooperare teritorială (EGTC) și dezvoltarea teritorială integrată în temeiul politicii de coeziune a UE.

- (73) **Solicităm Comitetului Economic și Social European** să își informeze membrii cu privire la prioritățile Agendei teritoriale și să îi încurajeze să coopereze în procesul de punere în aplicare a Agendei teritoriale. Acest lucru presupune sublinierea importanței partenerilor societății civile în asigurarea unui viitor durabil pentru toate teritoriile și consolidarea DLRC și a oricărui alt instrument care facilitează dezvoltarea și cooperarea teritorială integrată. În plus, solicităm Comitetului să susțină prioritățile Agendei teritoriale în cadrul dezbaterilor politice organizate la nivel european.
- (74) **Solicităm Grupului Băncii Europene de Investiții** să reflecte prioritățile și măsurile Agendei teritoriale, după caz, în abordarea sa privind creditarea, combinațiile de granturi și împrumuturi și serviciile de consiliere, ținând seama de necesitatea de a susține strategiile de dezvoltare teritorială durabilă fără a-și periclita disciplina financiară. Întrucât Grupul BEI poate juca un rol important în finanțarea investițiilor durabile de toate dimensiunile în domeniile acoperite de Agenda teritorială, acesta este invitat să contribuie la acțiunile-pilot, în special pentru a sprijini dezvoltarea unor abordări de finanțare mai bune în contextul teritorial, care să vină în completarea finanțării acordate de Comisia Europeană. Acest lucru poate presupune sprijinirea prin creditare a investițiilor sensibile care fac obiectul abordării teritoriale, combinații între granturi și împrumuturi și consilierea statelor membre și a actorilor-cheie cu privire la pregătirea și punerea în aplicare a proiectelor teritoriale, precum și la utilizarea instrumentelor financiare.
- (75) **Invităm asociațiile europene și naționale** care se ocupă de dezvoltarea teritorială și/sau care reprezintă autoritățile locale și regionale să își informeze membrii cu privire la prioritățile Agendei teritoriale și le încurajăm să pună în aplicare Agenda, să coopereze cu teritoriile și zonele învecinate, să desprindă

învățăminte din acțiunile-pilot și să prezinte propuneri proprii de noi acțiuni-pilot. În plus, le încurajăm să susțină obiectivele Agendei teritoriale în cadrul dezbaterilor politice desfășurate la nivel transnațional și european.

Punerea în aplicare prin măsuri specifice

- (76) Măsurile de punere în aplicare a Agendei teritoriale pot fi întreprinse la orice nivel de guvernare și pot varia din punctul de vedere al naturii și orientării. Solicităm fiecărui actor-cheie în parte să pună în aplicare Agenda teritorială în contextul atribuțiilor care îi sunt conferite prin mandat. Numai în acest mod se pot aborda în mod corespunzător inegalitățile spațiale și procesul de transformare societală către o economie fără emisii de carbon/neutră din punct de vedere climatic.
- (77) Pentru a se constitui într-o sursă de inspirație pentru măsuri comune întreprinse în întreaga Europă, acțiunile-pilot demonstrează, testează și dezvoltă practici care contribuie la îndeplinirea priorităților Agendei teritoriale. Aceste măsuri reflectă recunoașterea tot mai mare a importanței politicilor elaborate pe baza abordării teritoriale, evidențiind modul în care dimensiunea teritorială a politicilor regionale, naționale și europene poate fi abordată în mod activ. Măsurile se axează pe învățare, pe schimbul de bune practici, pe grupuri de lucru comune care să dezvolte căi de urmat sau pe procesul de punere în aplicare. Încurajăm pe toți cei implicați să urmărească îndeaproape aceste măsuri, să se inspire din ele și să înainteze propuneri de noi măsuri. Măsurile prin care sunt abordate prioritățile urmărite de Agenda Urbană, de Noua Cartă de la Leipzig și de Agenda teritorială pot consolida legăturile dintre politicile urbane și cele teritoriale.

Coordonare

- (78) Activitățile Agendei teritoriale vor fi coordonate prin reuniuni ale directorilor generali pentru coeziunea teritorială (DGTC), organizate de Rețeaua punctelor de contact pentru coeziune teritorială (NTCCP) și sprijinite de Grupul de lucru pentru Agenda teritorială (ATTM).

- (79) Următorul program de cooperare al ESPON va continua și va consolida sprijinul și consilierea pentru procesul de punere în aplicare și pentru președințiile Consiliului UE, de exemplu, prin activități de monitorizare și prin comunicarea orientată a dovezilor și a cunoștințelor referitoare la Agenda teritorială 2030.
- (80) Activitățile de coordonare a Agendei teritoriale 2030
- vor urmări să se asigure că activitățile și acțiunile-pilot sunt transparente, sunt concepute cu sprijinul și susținerea (reprezentanților) statelor membre, a actorilor de la nivel subnațional și a Comisiei Europene, se consolidează reciproc și au un impact optim asupra procesului de elaborare a politicilor la nivelul UE și la nivel național;
  - vor cuprinde examinări periodice cu privire la progresele înregistrate în ceea ce privește punerea în aplicare și cu privire la acțiunile-pilot; și
  - vor cuprinde activități de comunicare privind obiectivele și prioritățile Agendei teritoriale, precum și progresele înregistrate în punerea sa în aplicare, către actorii de la nivel subnațional, național și european.

Acțiuni ulterioare

- (81) Solicităm președințiilor viitoare ale Consiliului UE să urmărească derularea Agendei teritoriale 2030 și să consolideze în continuare activitățile de comunicare a acesteia, precum și acțiunile de punere în aplicare și de guvernanță:
- (82) **Comunicare** privind progresele înregistrate în punerea în aplicare a Agendei teritoriale și marcarea celei de a 25-a și a celei de a 30-a aniversări a Schemei de dezvoltare a spațiului comunitar (1999) din 2024 și 2029 și a celei de a 20-a aniversări a Agendei teritoriale (2007) în 2027.
- (83) **Punerea în aplicare** a Agendei teritoriale, inclusiv o discuție privind progresele înregistrate și acțiunile-pilot.

- (84) **Guvernanță** cu realizarea unui bilanț în 2024, inclusiv evaluări cu privire la sistemul de guvernanță, la progresele înregistrate în procesul de punere în aplicare și la relevanța priorităților. Această acțiune se va realiza în lumina pregătirilor pentru politica de coeziune a UE post-2027. Președinția Consiliului UE din prima jumătate a anului 2025 este invitată să organizeze o reuniune informală a miniștrilor, care să fundamenteze o decizie cu privire la o eventuală revizuire a Agendei teritoriale 2030.

